

1989

Et virksomt liv trods tabet af fire fingre

Ugens passiar­gæst er på opfordring fra sognepræst, Børge Engmarksgaard, i Ørum Sdl. hentet i Øby, hvor nu pensioneret savskærer, entreprenør med videre, Johan Balk­er, bor i et næsten 200 år gammelt idyllisk bindingsværkshus, der oprindel­ig var smedie.

Johan Balk­er, der nu har rundet de næsten 82 somre, er født af polske forældre, der omkring 1905 indvandrede som flygtninge til Danmark. Efter at han gennem sit lange liv har prøvet lidt af hvert, nyder han nu sammen med fru Vanda sit otium i de smukke omgivelser omkring Ø med udsigt til Thorsager skov og engene i Nørreåda­len.

Under en hyggelig eftermiddagspassiar, mens de summende høstmaskiner åd sig gennem de gule kornmarker, fortalte vores passiar­gæst, der for tiden er græsenkemand, idet hans kone har et ophold på Viborg sygehus, om sit lange liv, der tog sin begyndelse i midtfasteugen i 1907:

- Jeg er født i København af polske forældre, som indvandrede til Danmark omkring 1905. Min far, der hørte til i den russiske del af Polen, havde haft 12 års militærtjeneste, hvor han havde lært at regne og skrive og samtidig var blevet officer. Efter at han var blevet hjemsendt, var han imidlertid bange for, at han skulle blive genindkaldt for deltagelse i den russisk-japanske krig og han valgte derfor at rejse til den tyske del af Polen, hvor han lærte min mor at kende. Da far stadig ikke følte sig rolig angående genindkaldelse til militærtjeneste, valgte de begge derfor at flygte til Sverige, hvor de kun var en ganske kort tid, inden de rejste til København, hvor jeg blev født.

Polakkerne syntes ikke om at være i byerne og derfor søgte mine forældre ligesom deres landsmænd ud på landet. Dengang måtte flygtninge jo selv skaffe sig føden, for de fik ikke den overvældende hjælp, som vi danskere i dag for lånte penge giver vore selvbudne gæster. Mine forældre fik nu en landarbejder plads på godset Kristinelund i Skovby ved Århus, hvor de fik fri bolig, kartofler, mælk og en lille løn.

Forstående lærer

Jeg gik i skole i Skovby, hvor jeg lærte at tale dansk og jeg tænker endnu tit tilbage på den dygtige og forstående lærer, jeg havde der. Hjemme blev der aldrig talt andet end russisk, så mine forældre lærte aldrig at tale ordentlig dansk. Med mit nærmest mådelige kendskab til det danske sprog kunne jeg jo ikke følge med i skolen, så da vi var færdige med ABCen og skulle igang med læsebogen, sagde læreren til mig, at jeg måtte gennem ABC-bogen nok engang. Jeg tudede derfor en tår, men min meget forstående lærer tog mig imidlertid med i sin private lejlighed, hvor han forklarede mig bogstavernes betydning, så jeg gik igang med ABCen endnu engang. Samtidig fik jeg en god skolekammerat, som også hjalp mig med det danske sprog.

Jeg mærkede aldrig under min skolegang, at jeg var flygtningebarn og det skyldtes jo nok, at læreren allerede den første dag, vi mødte i skolen, forklarede alle de andre børn, at der var en fremmed fugl iblandt dem og ham skulle der tages hensyn til.

Min far blev imidlertid uenig med godsejeren om de kartofler, han skulle have som en del af sin løn, så derfor valgte han at få et nyt arbejde.

Dengang var der et blad, som hed Herregårdenes Adresse Tidende og deri så min far, at sønnen fra nabogodset, som var forvalter på Viskum Hovedgård, søgte folk. Da han kendte min far og manglede en mand til dræningsarbejde, et arbejde, som min far havde lært, blev han ansat på Viskum Hovedgård.

Jeg var 12 år (1919), da vi kom til Viskum og efter at jeg havde luret min nye lærer af, bestemte jeg, at jeg ikke ville gå i skole mere. Jeg henvendte mig derfor til godsejer A. Jensen og spurgte ham, om jeg kunne få plads på gården og det kunne jeg godt. Mit arbejde bestod i at sørge for, at der altid var brændsel inde til hovedbygningen og køkkenet og hvad der ellers var at løbe efter på en stor gård. At jeg ikke gik i skole mere, var der ingen, der bemærkede, for dengang tog man sig ikke af, om arbejderbørnene på herregårdene gik i skole.

Katolik

Jeg blev konfirmeret i den katolske kirke i Randers, da mine forældre jo fra deres tid i Polen var oplært i den katolske tro, som de gav videre til os børn og som jeg har tilhørt gennem hele livet. Her i det katolske samfund i Randers hentede jeg også min kone. Jeg er slet ikke fanatisk, men kommer gerne i de danske kirker til bryllupper, begravelser med videre, men når Vanda og jeg skal i kirke, så er det den katolske kirke i Randers, vi besøger.

Efterhånden som jeg blev voksen, tjente jeg på forskellige landbrug og var da

også en tid på Fyn, ligesom jeg som voksen også har arbejdet på Viskum Hovedgård.

I 1927 blev Viskum Hovedgård solgt og da den nye ejer ville have sine arbejdsfolk med fra den gård, han kom fra, fik mine forældre besked på, at de skulle flytte fra det arbejderhus de boede i, men at far i øvrigt godt kunne vedblive at have arbejde på Viskum og arbejde med dræning, som han plejede.

Det var ikke nogen rar situation for mine gamle forældre, men ved hjælp af lidt kapital, som min bror og jeg lånte dem, købte de stedet her, som var en tidligere smedie. Her døde min far som 69 årig og da jeg i 1935 blev gift, købte jeg huset af min mor, som blev boende på en slags aftægt.

Ulykken

Jeg har i over 20 år arbejdet på Thorsager Savværk, hvor jeg var så uheldig at miste fire fingre på venstre hånd i saven. Det skete en dag, jeg savede rundholter op til staver til smørdritler. Da der var is på kævlen, må hånden have gledet, for pludselig havde jeg fire fingre mindre. Det var ikke nogen rar fornemmelse og blodet sprøjtede ud af dupperne, men ved at snøre et bånd om armen, fik man det ret hurtigt stoppet. Jeg kom nu på Viborg sygehus, hvor jeg kom under overlæge Bartels kyndige hånd. Ved at flytte noget af huden ned over fingerstumpene, fik han hånden repareret så godt, som han nu kunne, når der manglede fire fingre.

At være uarbejdsdygtig og stå med kone og fire børn, var ikke nogen rar situation. Fra ulykkesforsikringen fik jeg seks kroner om dagen i halvandet år og derefter fik jeg en engangs-erstatning på 6666 kroner for de fire fingre. Da de seks kroner om dagen selv i 1943 priser ikke kunne slå til til det daglige udkomme, var min købmandsregning næsten lige så stor som erstatningen.

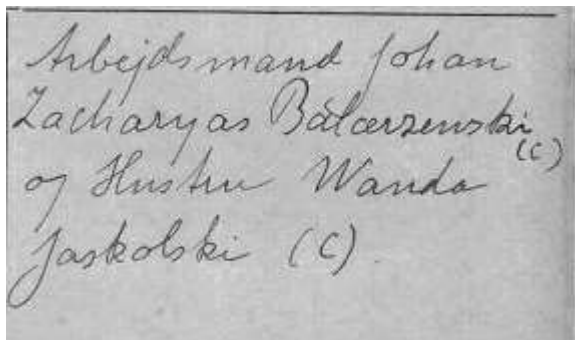
Da jeg efterhånden kunne begynde at bruge hånden lidt, fik jeg akkordarbejde ved at rifle tørv i tørvemosen. Men det var en hård gang optræning, som kostede blod, sved og tårer. Jeg fik hård hud i den dårlige hånd og det kneb til tider med humøret, da jeg følte mig handicappet. Den støtte, jeg fik fra min kone og mine børn, var til umådelig hjælp og efterhånden kunne jeg igen bruge hånden uden besvær og i dag kan jeg slå i bordet med de fire fingerender.

Jeg lejede så en grusgrav, hvor jeg i nogle år gravede grus, som jeg leverede til vejene og jeg har således solgt meget grus til Viborg kommune. Men at sidde daglig på en traktor og ikke bruge mine ben, kunne min krop ikke lide, så jeg begyndte at blive dårligt gående, hvorfor lægen anbefalede mig at få noget andet arbejde. Jeg blev derfor igen ansat ved Thorsager Savværk, hvor jeg begyndte at lave dyvler

(træpropper) til møbler og sådan gik det i ni år, indtil jeg i 1975 gik på pension.

Nu nyder jeg livet her i vort dejlige gamle hus, som vi har boet i, siden vi blev gift og vi kunne ikke tænke os et bedre sted end her i Danmarks skønneste natur. Jeg ville bare ønske, at min Vanda kunne få det lidt bedre, for de uendelige sygehusophold er ikke rare for hende, ligesom det også er skønnest, når vi er to i huset -, slutter vores passiarlægst sin livsberetning og viser, hvor godt den to fingrede hånd nu fungerer.

Vejlen Andersen (1989)

Arbejdsmand Johan
Zacharyas Bælcerenstén^(c)
og Hustru Wanda
Jaskolski (c).

Johan Balkler ved pumpen foran sit 200 år gamle hus. (Foto: Jens Frandsen)

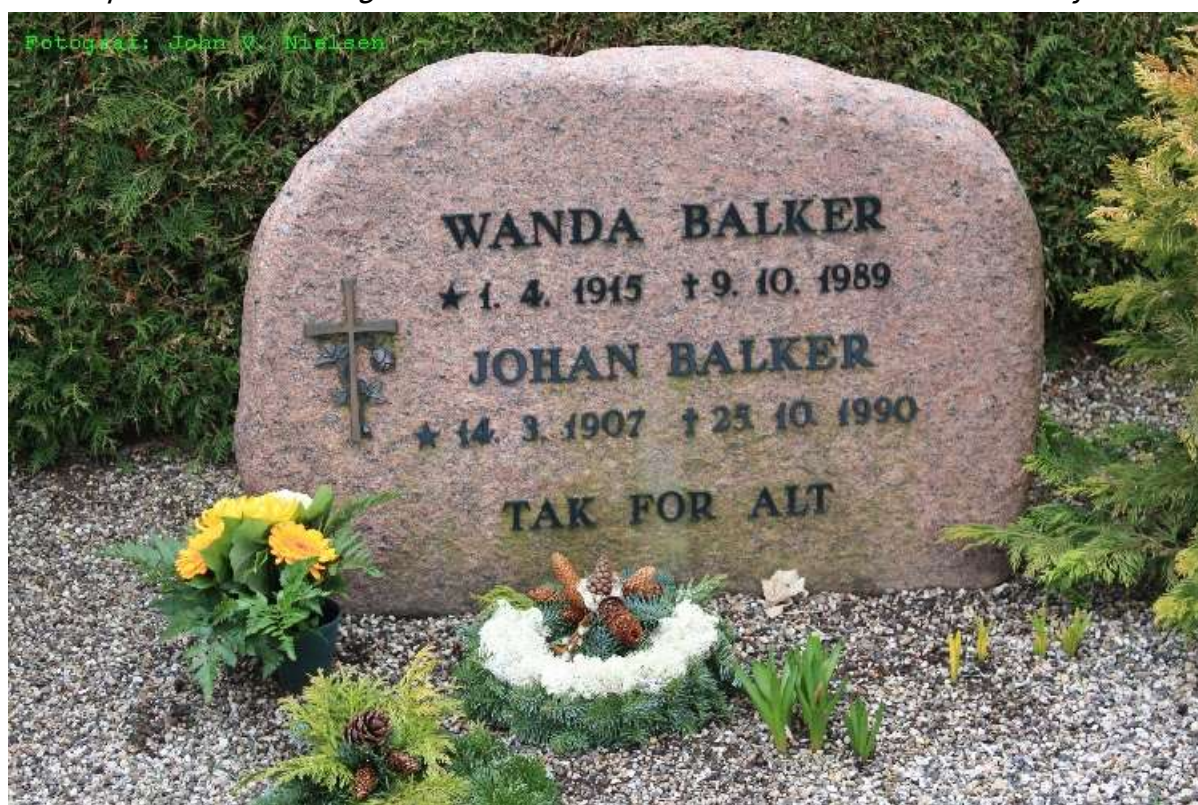
Ungdomsbilleder af Vanda og Johan Balkar.

Vanda og Johan Balkar, fotograferet af Jens Frandsen

Folkehold på Viskum Hovedgaard i 1921. Johan Bal ker er nr. 1 stående fra højre

Viskum kirkegård

Børn:

Birgit Konstatia Balker f: 08-02-1937 g: 16-05-1959 m: Kjeld Erik Mønsted f:
22-03-1937

Knud Valdemar Balker f: 25-08-1939

Birthe Wanda Balker f: 14-10-1941 g: 23-05-1964 Bjarne Brogård Rasmussen

Jørgen Balker f: 24-02-1946

kilde: KB. Den katolske kirke, Randers - Jesu Hjerte